

باسمه تعالی

درسنامه : دهم ، از رحلت پیامبر تا قیام کربلا (نینوا) مطالعات اجتماعی پایه هشتم دبیر: بتول ابراهیمی آموزشگاه : شهید چمران میکل

۱- حضرت محمد (ص) در ۲۸ صفر سال ۱۱ هجری در مدینه وفات یافت و در همان شهر به خاک سپرده شد.

۲- ماجرای سقیفه چه بود؟

پس از رحلت رسول خدا و در حالی که علی(ع) و شماری از اصحاب مشغول مراسم خاک سپاری آن حضرت بودند، تعدادی از انصار و مهاجرین در محلی به نام سقیفه بنی ساعده گرد آمدند و درباره جانشینی پیامبر به گفت و گو پرداختند. هر دو گروه با نادیده گرفتن وصیت پیامبر در غدیر خم، مدعی بودند که خلافت و جانشینی رسول خدا حق آنان است. با توجه به اینکه از گذشته میان انصار رقابت و اختلاف وجود داشت، جمعی از حاضران در سقیفه، با ابوبکر که یکی از مهاجرین کهنسال بود، بیعت کردند و بدین ترتیب وی به عنوان خلیفه اول شناخته شد.

۳- علت سکوت امام علی(ع) جانشین برحق پیامبر در خصوص ماجرای سقیفه چه بود؟

حفظ اسلام

۴- ابوبکر خلیفه اول دو سال خلافت کرد و قبل از دنیا رفتن عمر بن خطاب را به عنوان جانشین خود انتخاب کرد.

۵- سپاهیان اعزامی خلیفه دوم(عمر)، بخش وسیعی از ایران، کشورهای سوریه، لبنان، فلسطین و مصر را فتح کردند.

۶- عثمان، خلیفه سوم، توسط شورایی که عمر تعیین کرده بود به خلافت رسید.

۷- چه دلایلی زمینه ساز قتل عثمان خلیفه سوم گردید؟

در زمان او زندگی تجملاتی و شیوه اشرافی رواج یافت و اطرافیان و کارگزاران خلیفه با ثروت به دست آمده از فتوحات به خوش گذرانی مشغول شدند. خاندان بنی امیه که تا هنگام فتح مکه، با اسلام و پیامبر مخالفت و دشمنی ورزیده بودند، در این زمان به مقام های مهم دست یافتند و بر بیت المال مسلمانان مسلط شدند. عثمان جمعی از صحابه و یاران نزدیک پیامبر مانند ابودر، عمار و مالک اشتر را به دلیل آنکه از او و اطرافیانش انتقاد می کردند، مجازات و تبعید کرد. عملکرد اطرافیان خلیفه سوم، ناراضیتی گروهی از مسلمانان را برانگیخت معترضان خشمگین به خانه خلیفه هجوم بردند و او را کشتند.

۸- در دوران خلفای پیشین امام علی(ع) مشغول چه اموراتی بودند؟

تفسیر قرآن، تربیت شاگردان و پاسخ گویی به سؤالات دینی مردم می پرداخت. همچنین ایشان به عمران و آبادی و احداث نخلستان ها توجه زیادی داشت.

۹- علت مخالفت و دشمنی ریاست طلبان و ثروت اندوزان با امام علی(ع) چه بود؟

اصرار امام علی(ع) بر عمل به قرآن و سنت پیامبر و اجرای عدالت.

۱۰- در دوران امام علی(ع) چه جنگ های بر ایشان تحمیل شد؟ جمل ، صفین و نهروان

۱۱- در صفین ، امام علی به مقابله با سپاه معاویه رفت و آنها را ظالمین نامید.

۱۲- امام علی(ع) هیچگونه تمایلی به جنگ و خونریزی میان مسلمانان نداشت ، می کوشید ابتدا با نصیحت بیعت شکنان و اتمام حجت با آنان از جنگ جلوگیری کند، اما شورشیان اقدام به جنگ کردند.

۱۳- چه عاملی نتیجه جنگ صفین را تغییر داد؟

نیرنگ عمروعاص

۱۴- سردار شجاع امام علی (ع) در جنگ صفین چه کسی بود؟ **مالك اشتر**

۱۵- امام علی(ع) به چه منظور رهسپار عراق شد؟

امام در ابتدای حکومت خود، برای دفع تهدیدات بیعت شکنان و دشمنان عدالت از مدینه **رهسپار عراق** شد و **شهر کوفه** را مرکز خلافت خود قرار داد.

۱۶- مهمترین ویژگی ها و دستاوردهای حکومت امام علی (ع) چه بود؟

۱. حکومت داری مبتنی بر دستورات قرآن و سنت رسول خدا

۲. اصلاح بسیاری از انحرافات که در دین به وجود آمده بود.

۳. خدمات اقتصادی فراوان، با وجود فتنه ها و جنگ های تحمیلی متعدد.

۴. اقتدار و ایستادگی در عین مظلومیت فردی و اجتماعی.

۵. ساده زیستی و مقابله با اشراف یگری

۶. تأکید بر عدالت ۷. برگزیدن افراد صالح به حکومت ۸. تلاش برای وحدت و انسجام اجتماعی

۱۷- در حکومت امام علی(ع) تمامی مسلمانان از احترام و حقوق برابر برخوردار بودند. (تأکید بر عدالت)

۱۸- در توزیع بیت المال هیچ مسلمانی را بر مسلمان دیگر برتری نمی داد و برای عرب و غیرعرب سهمی یکسان در نظر می گرفت. (تأکید بر عدالت)

۱۹- فتوحات مسلمانان اگرچه موجب ورود اسلام به سرزمین های پهناوری شد، اما ثروت و غنائم حاصل از فتوحات، سبب ثروت اندوزی و تقویت اشرافی گری در میان عده ای گردید.

۲۰- امام سعی می کرد با گفتار و کردار خویش توجه مردم را به ارزش های دینی و سنت پیامبر جلب نماید.

۲۱- امام علی (ع) در چه صورتی با مخالفان برخورد می کرد؟

زمانی که آنها دست به شمشیر می بردند یا فتنه ای به پا می کردند که به امنیت، دین یا وحدت جامعه، آسیب می زد.

۲۲- امام علی (ع) در ۲۱ ماه رمضان سال ۴۰ هجری قمری به شهادت رسیدند.

۲۳- امام حسن(ع) به چه علت ناچار شد پیشنهاد صلح معاویه را بپذیرد؟

امام حسن(ع) معاویه را از سرکشی و نافرمانی نهی می کرد، اما معاویه با سپاهی عظیم، راهی عراق شد. امام قصد

داشت در مقابل معاویه ایستادگی نماید، امام حسن(ع) با سپاهی به فرماندهی یکی از یاران خود عازم جنگ دفاعی با

معاویه شدند. در حالی که معاویه، با وعده های پول و مقام، فرماندهان سپاه امام حسن(ع) را فریب داده و جذب خود

نموده. در چنین اوضاعی، امام ناچار شد پیشنهاد صلح با معاویه را تحت شرایطی بپذیرد.

۲۴- منش سیاسی و شیوه حکومتی معاویه چگونه بود؟

سیاستمداری فریبکار بود و با دادن پول و مقام، اشخاص با نفوذ و قدرتمند را جذب خود می کرد. معاویه به هیچ يك از تعهدات خود در پیمان صلح با امام حسن پایبند ننماید. به دستور او بر منبر و در خطبه های نماز جمعه به امام علی بدگویی می شد. یاران و پیروان امام علی (ع) مورد آزار و شکنجه قرار می گرفتند. معاویه با توطئه ای، امام حسن شهادت رساند. فرزندش یزید را به جانشینی خود، انتخاب و خلافت را موروثی کرد.

۲۵- زمینه ی قیام امام حسین (ع) چگونه بوجود آمد؟

امام حسین (ع) سالها در کنار پدر و برادرش در صحنه جهاد مبارزه حاضر بود پس از شهادت برادر، با سخنرانی و نامه های افشاگرانه علیه حکومت ظالمانه معاویه مبارزه کرد پس از مرگ معاویه، پسرش یزید طبق وصیت او به خلافت رسید امام حسین (ع) که نمی خواست با یزید بیعت نماید، با خانواده و بستگان خود از مدینه راهی مکه شد. امام قصد داشت که در پناه خانه خدا و با استفاده از ایام حج، مردم را برای مخالفت با حکومت ستمکار و فاسد یزید آماده کند. مردم کوفه با نوشتن نامه های فراوان، ایشان را به آن شهر دعوت کردند. امام نخست اعتنایی به آن نامه ها نکرد، اما با اصرار کوفیان، پسر عموی خود مسلم بن عقیل را روانه آنجا کرد. هزاران نفر با مسلم به نمایندگی از امام حسین بیعت کردند. امام نیز پس از دریافت نامه مسلم، عازم کوفه شد. یزید، عبیدالله بن زیاد را که مردی سنگدل و خونریز بود به حکومت آنجا منصوب کرد. عبیدالله با ایجاد رعب و وحشت مردم را ترساند و مسلم بن عقیل را دستگیر کرد و به شهادت رساند. او سپس مردم کوفه را وادار کرد که آماده جنگ با فرزند پیامبر شوند. سپاه یزید مانع رسیدن امام و یارانش به کوفه شدند و کاروان آن حضرت را ناچار به توقف در سرزمین کربلا (نینوا) نمودند. لشکریان یزید که تعدادشان بسیار زیاد بود، امام حسین و یارانش را محاصره و در روز عاشورا جنگ را آغاز کردند. امام و یارانش که مرگ در راه عقیده و ایمان را سعادت و زندگی در سایه حکومت ستمگران را ننگ می دانستند، شجاعانه جنگیدند و در راه حق به شهادت رسیدند.

۲۶- امام حسین (ع) در وصیت نامه خویش درباره اهداف قیام خود چه فرموده اند؟

هدف قیام من : « اصلاح امت جدم رسول الله، امر به معروف و نهی از منکر و پیاده کردن سیره رسول الله و پدرم علی بن ابیطالب است. »

۲۷- حضرت زینب(س) چه نقشی در معرفی قیام امام حسین (ع) داشتند؟

با سخنرانی های روشنگرانه، اهداف قیام کربلا و چهره واقعی حکومت ستمکار بنی امیه را برای همگان آشکار کرد.

۲۸- ا قیام امام حسین(ع) تأثیر بسیاری در روحیه ظلم ستیزی مسلمانان به ویژه شیعیان بر جای نهاده است.